

Αλεξάνδρα Πολιτάκη

Ο Πρωθυπουργός υποστηρίζει σθεναρά τον λίγο αυτόν καιρό μετά τις εκλογές ότι “κίνδυνος Grexit δεν υπάρχει στο τραπέζι”. Και το υποστηρίζει τόσο στο εξωτερικό, πρόσφατη επίσκεψη στις ΗΠΑ, όσο και στο εσωτερικό, πράγμα όχι σύνηθες ούτε για εκείνον ούτε για εμάς. Συνήθως ο Πρωθυπουργός υποστηρίζει κάτι στο εσωτερικό, κάτι άλλο στο εξωτερικό κι εμείς μετεωριζόμαστε στο ενδιαμέσο κενό προσπαθώντας να καταλάβουμε που είναι η αλήθεια. Ενίοτε πέφτουμε στο κενό ή περιμένουμε να δούμε τι θα γίνει, για να αντιληφθούμε έτσι τα πράγματα σε έναν δεύτερο ή και τρίτο χρόνο. Μέχρι να αποφασίσουμε τι θα μπορούσαμε να κάνουμε, ένα νέο δίλλημα κάνει την εμφάνισή του. Και μέσα από συνεχή διλλήματα και μετεωρισμούς περνάει ο πολιτικός χρόνος.

Κι έτσι ακριβώς θα συμβεί και με τη διαβεβαίωση αυτή, ότι “κίνδυνος Grexit δεν υπάρχει στο τραπέζι”. Αλλά εάν είναι έτσι, τότε αυτό που πρέπει να αναρωτηθούμε είναι, εάν υπάρχει τραπέζι.

Και βέβαια οι δανειστές δεν συζητούν για Grexit τη στιγμή αυτή. Και η σιωπή του Σόιμπλε είναι πιο εκκωφαντική και πιο ενδεικτική από οτιδήποτε έχει πει μέχρι τώρα για το θέμα. Αλλά τι συνέβη και εξαϋλώθηκε αυτή η “φοβερή απειλή” που έως χτες ήταν παρούσα?

Η άποψη ότι η υπογραφή του τρίτου μνημονήμιου έφερε την οριστική μάλιστα όπως υποστηρίζεται απομάκρυνση του κινδύνου του Grexit δεν ευσταθεί με κανέναν τρόπο.

Οι ελληνικές κυβερνήσεις διαδέχονται η μία την άλλη και η “απειλή” αυτή από μέρους των δανειστών δεν έλλειψε ποτέ από το τραπέζι για καμία κυβέρνηση. Τα μνημόνια υπογράφονται από τις ελληνικές κυβερνήσεις το ένα μετά το άλλο και η “απειλή” αυτή ποτέ δεν έλλειψε από το τραπέζι. Οι αξιολογήσεις της εφαρμογής των μνημονιακών μέτρων συνοδεύονται πάντα από την “απειλή” του Grexit στο τραπέζι.

Αυτό που κάνει τώρα τη διαφορά δεν έχει να κάνει ούτε με κάποια αλλαγή της στάσης των δανειστών απέναντί μας και κυρίως ούτε με κάποια νίκη της κυβέρνησης. Αυτό που έφερε την πρόσκαιρη αλλαγή τακτικής στη στάση των ευρωπαϊών δανειστών είναι η προσφυγική κρίση και ο ρόλος της Ελλάδας σε αυτήν.

Υπήρχαν οι προειδοποιήσεις και οι εκτιμήσεις από τον προηγούμενο χρόνο για την έκταση και τη μετεξέλιξη του προσφυγικού σε σχέση με την Ελλάδα. Όσοι ήξεραν, προειδοποιούσαν ότι ένα πολύ μεγάλο μέρος από τα εκατομμύρια των Σύριων προσφύγων – και όχι μόνο – θα περνούσε στην Ευρώπη. Αλλά είναι άλλο να προειδοποιείς και άλλο να συμβαίνει. Κυρίως γιατί κατά το χρόνο προειδοποίησης έχεις την ευχέρεια να κάνεις ότι δεν ακούς, ή να προτάξεις άλλες προτεραιότητες, ή να το αντιμετωπίσεις ως ένα ακόμη πιθανό ενδεχόμενο. Όταν όμως συμβαίνει, γίνεται μία πραγματικότητα που ξεπερνάει τα ενδεχόμενα και θέτει τους δικούς της όρους. Και από τους όρους της πραγματικότητας είναι σχετικά δύσκολο να ξεφύγεις.

Η Ελλάδα λοιπόν είναι η πρώτη χώρα που πρέπει να αντιμετωπίσει το προσφυγικό ζήτημα από την πλευρά της Ευρώπης, καθώς είναι το πρώτο “ευρωπαϊκό έδαφος” για όσους πρόσφυγες φτάνουν από την Τουρκία.

Οι προηγούμενες απάνθρωπες αντιμετωπίσεις του ζητήματος από την πλευρά της Frontex, αλλά και κρατών όπως η Ιταλία, δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια. Από την άλλη, οι χώρες της κεντρικής Ευρώπης αντιλαμβάνονται τώρα ότι αυτές είναι οι προορισμοί των προσφύγων. Και είναι πάντα ελκυστικό να θέλεις να δώσεις όνομα και γεωγραφικό ορισμό στη Γη της Επαγγελίας, αλλά ούτε η ιδέα της Ευρώπης ούτε της Γης της Επαγγελίας υπήρξαν ποτέ εύκολα διαχειρίσιμες ιδέες. Το ευρωπαϊκό δημογραφικό δείχνει γηρασμένο πληθυσμό όταν η οικονομία της χρειάζεται νέο ενεργό πληθυσμό και φθηνό εργατικό δυναμικό, αλλά τα ερωτήματα που γεννιούνται είναι περισσότερα από όσες απαντήσεις οι διαπιστώσεις αυτές δίνουν.

Η Ευρώπη σήμερα είναι η Ευρώπη που έχουμε απέναντί μας. Είναι μια κλειστή, σκληρή κοινωνία, με σκληρές ακροδεξιές εκφράσεις που συνεχώς πυκνώνουν και εντός των ευρωπαϊκών κοινωνιών και σε επίπεδο πολιτικής εκπροσώπησης. Η Ευρώπη συνδιαλέγεται με τους εντός “εταίρους” της στη βάση οικονομικών συμφερόντων και μνημονίων. Οι εντός διαφορές της σε όλα τα επίπεδα μεγαλώνουν συνεχώς δημιουργώντας ανυπέρβλητες αποστάσεις μεταξύ των κρατών. **Οι κοινές συνισταμένες χάνονται η μία μετά την άλλη και ένα κοινό, γενικόλογό πλαίσιο “αξιών” που έχει παραμείνει, το μόνο που**

καταφέρνει εξαιρετικά καλά πέρα από το να εξασφαλίζει έναν πλούσιο βίο στους επαγγελματίες αυτής της ιδέας, είναι να εξαθλιώνει τις ευρωπαϊκές κοινωνίες χρησιμοποιώντας χειριστικά τη συναισθηματική πρόσδεση στην ιδέα της ενωμένης Ευρώπης.

Επιπλέον, καθώς η Ευρώπη ουδέποτε κατάφερε να ξεφορτωθεί τα φαντάσματά της, έχει να αντιπαλέψει με την ξενοφοβία, την ισλαμοφοβία κι ένα σωρό άλλα ζητήματα που βρίσκουν πρόσφορο έδαφος εντός της.

Τελικά, η κάθε ευρωπαϊκή χώρα θα δέχτει τόσους πρόσφυγες όσους η οικονομία της χρειάζεται και οι ανθρωπιστικές αρχές και αξίες θα μείνουν ανυπεράσπιστα λόγια. Μέχρι όμως η Ευρώπη να ανασυγκροτηθεί σε σχέση με αυτό που μόλις τώρα αντικρύζει, η Ελλάδα πρέπει να “τρέξει” το όλο πράγμα. Να “υποδεχτεί” τους πρόσφυγες, να εξασφαλίσει τη μετάβαση μέρους αυτών στην Ευρώπη με όρους ευταξίας και να δει στη συνέχεια τι θα κάνει όταν η μία μετά την άλλη ευρωπαϊκές χώρες θα αρχίσουν να λένε “ως εδώ, δεν χρειάζομαι άλλους”.

Η Ευρώπη θέλει να κρατήσει το “πρόβλημα” μακριά της. Ή τουλάχιστον να μη φτάνει σε αυτήν ως “πρόβλημα”. Θέλει να φτάνει στη χώρα προορισμού ως μία ελεγχόμενη κατάσταση. Και για να το πετύχει αυτό, πληρώνει όσο όσο από τα πολλά Ευρωπαϊκά Ταμεία που υπάρχουν για τον σκοπό αυτόν.

Η ελληνική κυβέρνηση από την άλλη μεριά προσβλέπει σε αυτά τα χρήματα ως μάννα εξ ουρανού. Κέντρα υποδοχής, δομές φιλοξενίας, θέσεις εργασίας, αλλά και χρήματα που ακολουθούν το προσφυγικό ζήτημα και διαχέονται με χίλιους δυο τρόπους.

Δεν είναι και αμελητέο ότι η ελληνική κυβέρνηση προσβλέπει στο να ξανακερδίσει μία θέση εταίρου - για ισότιμου ούτε λόγος - δείχνοντας συνεργασία και αποτελεσματικότητα στο θέμα. Ίσως και να φαντάζεται ότι και από τη συνεργασία και αποτελεσματικότητα αυτή θα προκύψει και μία καλύτερη μεταχείρισή της στο μέλλον από τους εταίρους - δανειστές στο θέμα της εφαρμογής των μνημονίων.

Μπροστά σε αυτό τη σύνθετη και πολλαπλά απαιτητική πραγματικότητα που το προσφυγικό ζήτημα θέτει για όλη την Ευρώπη, το Grexit επιβάλλεται να απομακρυνθεί από το τραπέζι και να περιμένει. Και αυτό κάνει, περιμένει.

